Deilistofnar og þjóðaréttur

–Núverandi staða og framtíðarsýn

FÉLAGSVÍSINDASVIÐ www.hi.is

HÁSKÓLI ÍSLANDS

Helgi Áss Grétarsson

Dósent við lagadeild Háskóla Íslands

Sjávarútvegsráðstefnan 2013, Grand Hótel Reykjavík, 21.–22. nóvember

Hafréttarsamningur SÞ

HAFSVÆÐI	TEGUND NYTJASTOFNA	RÉTTARSTAÐA
Landhelgi og Efnahagslögsaga	Staðbundnir	**Fullveldisréttindi strandríkja (56., 61., 62., 69. og 70 gr.)**
Efnahagslögsaga tveggja eða fleiri aðlægra strandríkja	Sameiginlegir nytjastofnar (e. shared stocks)	**Strandríkjum skylt að reyna ná samkomulagi (e. shall seek) um stjórn veiða (1. mgr. 63. gr.)**
Efnahagslögsaga og úthaf	Deilistofnar (e. straddling stocks)	**Ríkjum sem hagsmuna hafa að gæta er skylt að reyna ná samkomulagi (e. shall seek/shall enter into negotiations) um stjórn veiða (2. mgr. 63. gr. og 118. gr.)**
Úthaf	Úthafsveiðistofnar	**Frelsi til veiða og takmarkanir á því (87. gr. og 115.-119. gr.)**

Úthafsveiðisamningur SÞ

- Gildissvið – hafsvæði og nytjastofnar.
- Umhverfisréttur – varúðarnálgun, sjálfbær nýting o.s.frv.
- Raunverulegir veiðihagsmunir – útilokunarregla?
- Skipting heildarafla – vísindaleg rök, dreifing stofns, reynsla af stjórn veiða, efnahagsleg- og félagsleg rök.
- Stofnanir – svæðisbundnar veiðistjórnarstofnanir og samvinna ríkja sem hafa raunverulega veiðihagsmuni.
- Framkvæmdavald = fátækleg lagaleg úrræði – viðskiptaþvinganir, takmarkanir á löndun afla, pólitískur þrýstingur o.s.frv.

Framtíðin

- Er raunhæft að breyta regluverkinu til að tryggja betur en ella samvinnu veiðiríkja og viðunandi vernd deilistofna?
- Sömu meginreglur gilda líklegast áfram.
- Ef breytingar verða, er væntanlega óhjákvæmilegt að ríki færi meira vald til sameiginlegra stofnana, t.d. til dómstóls sem hefði afmarkað valdsvið til að skera úr um deilumál.
- Einnig kæmi til greina að setja skýrari reglur um skiptingu heildarafla – vægi sjónarmiða ákveðið fyrir fram.
- Aðrar lausnir – umræða.

Niðurstaða

- Á undanförnum tveim áratugum hefur ýmislegt færst til betri vegar við stjórn veiða á deilistofnum, a.m.k. í N-Atlantshafi (sem dæmi hafa aflareglur studdar bestri vísindalegri þekkingu á hverjum tíma orðið algengari við ákvörðun leyfilegs heildarafla)
- Framkvæmdavaldið er enn veikt – freisting strandríkja að fara eigin leið eða útiloka hagsmuni nýrra strandríkja.
- Ef bæta á regluverkið þurfa strandríki væntanlega að framselja enn meira vald til alþjóðastofnana (sameiginleg viðfangsefni krefjast sameiginlegra lausna).